

Câteva știri despre biblioteca Mănăstirii Rudi

Dr. Igor CERETEU,
Institutul de Istorie al Academiei
de Științe a Moldovei

Abstract: Mănăstirea Rudi cu hramul „Sfânta Treime” este situată pe malul drept al râului Nistru, în nordul spațiului dintre Prut și Nistru și a fost fondată în anul 1772 de negustorul din Movilău Simion Dociul și răzeșii moșiei cu același nume Andronache și Teodor Rughi. În acest articol sunt prezentate informații despre cărțile din biblioteca mănăstirii, identificate în ultimii ani. Am identificat doar 16 cărți vechi religioase, cu însemnări manuscrise, care ne ajută să stabilim căile de circulație în timp. În prezent monahiile din mănăstirea Rudi identifică tipăriturile pierdute odată cu închiderea mănăstirii în câteva rânduri.

Cuvinte-cheie: mănăstirea Rudi; biblioteca; carte veche, ortodoxie.

Abstract: The Rudi Monastery, dedicated to the Holy Trinity, is situated on the right bank of the Dniester River; between the Prut and Nistru, and was founded in 1772 by merchant Simion Dociul from Movilău and the rescuers of the estate named Andronache and Teodor Rughi. In this article is presented an information about the books from the monastery library, identified in recent years. I identified only 16 old religious books with handwritten notes, which helps to determine the traffic routes in time. Today the nuns of the monastery Rudi identify lost prints, within the closure of the monastery for several times.

Keywords: Rudi monastery; library; old books; orthodoxy.

Mănăstirea Rudi cu hramul „Sfânta Treime” este situată pe malul drept al râului Nistru, în nordul spațiului dintre Prut și Nistru și a fost fondată în anul 1772 de negustorul din Movilău Simion Dociul și răzeșii moșiei cu același nume Andronache și Teodor Rughi. Pe la 1776 a început zidirea bisericii, iar în 1828 călugării din acest schit au fost transferați la mănăstirea Călărășauca, din apropiere, iar la Rudi au fost transferate maicile de la schitul Curățura, care fusese desființat. Din cauza situației materiale precare schitul Rudi a fost desființat în anul 1846, maicile fiind transferate la mănăstirea

Vărzărești, iar biserica a devenit parohială, trecută sub jurisdicția satului Rudi. În anul 1856 a fost închisă biserica schitului Rudi. Așezământul monastic a fost restaurat abia în 1920 și redeschis la 24 octombrie 1921, iar stareț al mănăstirii a fost numit arhimandritul Teofan Drăghici¹.

După instaurarea regimului sovietic în

¹ Manole Brihuneț, *Mănăstirea Rudi*, în *Mănăstiri și schituri din Republica Moldova. Studii enciclopedice*. Redactor științific acad. Andrei Eșanu, Chișinău, 2013, p. 529-530; vezi și: *Mănăstirile și schiturile Eparhiei Chișinăului și Hotinului*, în *Anuarul Eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia)*, 1922, p. 6; *Însemnări despre mănăstirile și schiturile Eparhiei Hotinului, din anul 1920*, în *Arhivele Basarabiei*, An II, Nr. 3, 1930, p. 265-266.

Basarabia situația așezămintelor religioase a devenit insuportabilă, iar mănăstirile au fost supuse impozitelor exagerat de mari, dar din cauza sărăciei multe nu au fost în măsură să le achite. Autoritățile laice în comun cu cele religioase au închis majoritatea mănăstirilor, averea lor fiind confiscată, terenurile și construcțiile naționalizate. Din aceste motive mănăstirea Rudi a fost închisă la 16 noiembrie 1948, iar Nektarie Arhiepiscopul Chișinăului a propus fuzionarea ei cu mănăstirea Dobrușa. Sediul a fost transformat în casă de copii, iar mai târziu în spital pentru copii, cu o școală specială. Redeschiderea mănăstirii a avut loc după dezmembrarea URSS și proclamarea independenței de stat a Republicii Moldova, când în 1992 s-au stabilit trei monahii, însă în 1993 a fost rânduit la mănăstire ca stareț părintele Antonie, în timpul căruia a început reconstruirea complexului monahal. Din motive necunoscute, starețul a părăsit mănăstirea și în 1994 la Rudi s-au stabilit câteva călugărițe în frunte cu maica Antonina. Din 1994 și 1998 la Rudi a viețuit o mică comunitate de călugări, iar din anul 2000 devine oficial mănăstire de monahii².

Situația economică dificilă a mănăstirii pe parcursul existenței sale s-a reflectat în mare măsură și asupra vieții spirituale. În documentele vechi nu există știri sigure despre existența în mănăstire a obiectelor vechi, ca icoane, inventar bisericesc, cărți vechi etc. Nu avem prea multe știri despre o bibliotecă a mănăstirii. Există doar o informație, precum că în 1828 în biblioteca mănăstirii Rudi se aflau „2 evanghelii, una cu scoarță de aramă; alta cu scoarță de piele; 1 evanghelie a patemilor; 12 minei lunare, 2 octoice pe 4 voci; 2 triode; 2 trebnice; 1 ceaslov; 1 apostol; 1 psaltire; 1 panhidnic; 2 Te-Deum; 1 instrucție pentru protoierei”³.

În urma unei vizite de documentare stareța mănăstirii egumena Maria Pascariuc ne-a pus la dispoziție biblioteca mănăstirii Rudi, în care am identificat unele cărți religioase, tipărite în diferite centre

tipografice din spațiul românesc. În urma cercetării acestora am constatat că mai puține au aparținut mănăstirii, dar mai degrabă au fost aduse de unele maici sau dăruite de creștini. Cea mai veche carte din biblioteca schitului Rudi, pe care am atestat-o în Biblioteca Națională a Republicii Moldova este un *Antologhion* (Râmnic, 1786), dăruit de unul din ctitorii schitului căpitanul Andronachi Rughi, împreună cu ginerele său căpitanul Ion Buhuș⁴. În biblioteca mănăstirii Rudi am identificat un exemplar incomplet de *Ceaslov* (Dubăsari, Tipografia lui M. Strilbițki, 1794), fără însemnări manuscrise⁵. În biblioteca acestei mănăstiri au existat *Viețile sfinților* pe 12 luni (mănăstirea Neamț, 1807-1815), însă s-a păstrat doar exemplarul pe luna februarie (1812)⁶. De la mănăstirea Dobrușa au fost aduse două cărți: Efrem Syrul, *Cuvinte și învățături*. Cartea II (mănăstirea Neamț, 1829) și Cartea III (mănăstirea Neamț, 1823)⁷. Se poate admite că aceste cărți și poate altele au fost aduse după ultima deschidere a mănăstirii de un călugăr care s-a stabilit la Dobrușa, după fuzionarea celor două așezăminte în anul 1948. Însemnările manuscrise de pe aceste cărți sprijină această afirmație.

În biblioteca mănăstirii Rudi am identificat alte cărți vechi, fără însemnări manuscrise, ale căror proviniență nu poate fi stabilită: *Noul Testament* (Sankt Petersburg, 1819), Darvarius, Dimitrie Nicolau, *Mânelnic hristianesc* (mănăstirea Neamț, 1837), *Datoriile călugărilor* (Chișinău, 1841), *Catilizis creștinesc pe larg* (Chișinău, 1844), *Psaltire* (Sibiu, 1850), *Învățături creștinești de suflet* (mănăstirea Neamț, 1861), *Învățături creștinești* (Chișinău, 1911), Antim Ivireanu, *Predici* (București, 1915)⁸.

⁴ Igor Cereteu, *Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău*. Catalog. Cuvânt înainte Prof. univ., dr. Iacob Mârza, Iași, Tipo Moldova, 2011, LXXXIV/212, p. 117.

⁵ Idem, *Cartea bisericească în mănăstirile din Republica Moldova*. Ediție enciclopedică, Cuvânt înainte acad. Andrei Eșanu, ed. Enciclopedică, Chișinău, 2016, XLII/49, p. 71.

⁶ *Ibidem*, LXXXI/122, p. 122.

⁷ *Ibidem*, CVIII/205, p. 168-169; CXVII/235, p. 186-187.

⁸ *Ibidem*, CX/213, p. 174; CXLIX/275, p. 224; CLIV/286, p. 230; CLX/297, p. 236; CLXXXV/361, p. 271; CCXIX/447, p. 324; CCLXXX/621, p. 408; CCXCII/649, p. 422.

² Manole Brihuneț, *op. cit.*, p. 530.

³ Al. Proțenco, *Istoria schitului Rudi*, în *Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești din Chișinău*, Vol. XVI, 1925, p. 6.

Un *Octoih mic* (Sibiu, 1892)⁹ are însemnarea de proprietate a ierodiaconului Inochentie Lupu din schitul Rudi, care a viețuit în această mănăstire, probabil, în perioada interbelică, după redeschiderea din anul 1921, iar o *Psaltire* (mănăstirea Neamț, 1843) a fost dăruită unei mănăstiri din Basarabia de către monahia Olimpiada de la mănăstirea Brădățel (jud. Suceava), nepoata Înaltpreașfințitului Demosten Nemțeanul, episcop-vicar al Bisericii Ortodoxe de stil vechi din România¹⁰. Un *Ceaslov* (Chișinău, 1862) a aparținut unei proprietare cu numele Daria Bubușe din satul Șuri (în prezent raionul Drochia), iar ulterior este a monahiei Aglaida Guțu de la mănăstirea Cușălăuca. În prezent cartea se află în biblioteca mănăstirii Rudi¹¹.

Cercetările ulterioare a istoriei mănăstirii Rudi vor permite identificarea altor momente inedite din trecutul acestui așezământ monahal, dintre care și date despre cărțile manuscrise și tipărite, căile de deplasare a acestora în timp, iar drept rezultat va putea fi stabilită valoarea acestora pentru comunitatea monahală, care a viețuit în mănăstirea cu hramul „Sfânta Treime” de la Rudi.

Lista cărților din biblioteca mănăstirii Rudi

1. Antologhion, Râmnic, Tipografia Episcopiei, 1786

Însemnări: F. 12^v – 15: „Acest sfânt Minei s-au cumpărat de căpit(an) Andrunachi Rughi și de căpit(an) Ion Buhun, ginerele căpit(anului) Andrunachi Rughi și au dat-o la sfânta bisărică de la Rughi ca să fii pentru pomenire sufletele părinților lor și pentru iertare păcatele lor și nimi să nu aibă a o lua de la bisărica Rughi<i>iului</i> să o ducă la altă bisărică. Că cel ce va înbla ca să o ei să fii blăstămat niamul lui de Domnul Dumnezău și di 318 sfinți <părinți>”.

Deținător: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, cota IV-37644.

2. Ceaslov, Dubăsari, Tipografia lui Mihail Strilbițkii, 1794

Deținător: Mănăstirea Rudi

⁹ *Ibidem*, CCLXIX/519, p. 365.

¹⁰ *Ibidem*, CLIX/291, p. 234-235.

¹¹ *Ibidem*, CCXXII/451, p. 328.

3. Viețile sfinților pe luna februarie, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1812

Deținător: Mănăstirea Rudi

4. Efreem Syrul, Cuvinte și învățături, Cartea II, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1819

Însemnări: Pe o foaie albă la începutul cărții: I. „La anul 1842, noemvrie în 22 zile, s-au mutat din viața această vremelnică la cea vecinică Ieroshimonahul Patriic, duminică sara la un ceas di noapte și spre înștiințare am însămnat nevrednicul între poslușnici Vasilii Căzacu”. II. „Anul 1843, martii în 21 zili, duminică la cinci ciasuri din zi, s-au mutat din viața aceasta vremelnică la ce vecinică doi monahi Varnava și Filimon și spre înștiințări am însămnat Mariia”. Pe aceeași foaie^v: I. „Ieromona-hu Mitrofan Galupa s-au mutat din viața această vremelnică către viața ce vecinică, 1880 goda senteabrea 17 zili, noaptea cătră 18 zili. Am însămnat eu nevrednicu smeritul și păcătosul A. Șcerbacov”. II. „Monahu Ghinadii s-au mutat din viața această vremelnică cătră ce vecinică 1880, octovria 3 zili”. III. „La 1880, dichevrii la 13 zili, sâmbătă sara, la vreme privegherie, la 5 ciasuri jumătati s-au cutremurat pământu can tărișor, ca la trii minuti. Pentru țănere de minte am însămnat”. IV. „La 1883 ghenarii la 22 după amiazizi, la dou ciasuri di în zi au răposat Arhimandritu Irinarh [Irinar] Ghenculov, au fost nacialnic la Dobrușa 10 ani”.F.t.^v-1: „Această sfântă carte este a obștii Dobrușii. 1822 avg(us)t 21”.Pe o foaie albă la sfârșitul cărții: I. „În anul 1822, mai 7 au fost Înaltpreașfinția sa părintele Dimitrie Arhiepiscopul în sfânta măn(ăstire) Dobrușa și în 7 mai au slujit în deal, iară în 13 au slujit în vale și au sfințit biserica și s-au dus în cias întâi după masă iarăși la Chișinău”.

II. „În anul 1828, iulie 28 s-au sfințit biserica de la Tabăra”.

III. „În anul 1828 au fost mulțime de aluni prin păduri și zice noroadel că va fi iarna ... și pentru aceasta am însămnat ca să vedem ce va fi sau așa hodorogesc fără a ști ceva și luna lui iulie și avgust au fost cu vânturi mari”.

Deținător: Mănăstirea Rudi

5. **Noul Testament**, Sankt Petersburg, Tipografia lui Nic. Grecea, 1819

Deținător: Mănăstirea Rudi

6. Efrem Syrul, **Cuvinte și învățături, Cartea III**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1823

Însemnări: P. 1: „Această sf. carti este a preotului Guma Ioan An”

P. 3-11: „Această sfântă carte, ci să chiamă Sfântul Efrem Sârul, este a smeritului între monahi Varsanufie, iar după săvârșire mea va rămâne a obștii Dobrușii”

Pe o foaie de la sfârșitul cărții: „Aciastă carte esti a (lui) Ioan Anton Gumma din satul Găuzăn(i), jud. Orheiu. 1918 goda, avgusta 20 dnia”

Deținător: Mănăstirea Rudi

7. Darvarius, Dimitrie Nicolau, **Mănelnic hristianesc**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1837

Deținător: Mănăstirea Rudi

8. **Datoriile călugărilor**, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1841

Deținător: Mănăstirea Rudi

9. **Psaltire**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1843

Însemnări: Pe o foaie albă la începutul cărții: I. „Am primit această sfântă carti din partea unchiului meu ÎPS Demosten. M. Olimpiada, m-stirea Brădățel”

II. „Donez această Psaltire m-stirii <Rudi>. Precum nu stă soarele în loc, așa să nu stea necitită această carte în Sf. Mănăstire a sf.

voastre”

Deținător: Mănăstirea Rudi

10. **Catihizis creștinesc pe larg**, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1844

Deținător: Mănăstirea Rudi

11. **Psaltire**, Sibiu, Tipografia lui Gheorghie de Clozius, 1850

Însemnări: Forzațul I: „Maria, Aglaie”

F.2: „Zelinschi M.S.”

Deținător: Mănăstirea Rudi

12. **Învățături creștinești de suflet**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1861

Deținător: Mănăstirea Rudi

13. **Ceaslov**, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1862

Însemnări: Pe o foaie curată la începutul cărții: I. „Acest Ceaslov este a maicii Aglaidei Guțu din sf. Monastirea Cușelovca”

II. „Dăruit Darii Bubuțe din satul Șuri”

Deținător: Mănăstirea Rudi

14. **Octoih**, Sibiu, Tipografia lui V. Krafft, 1892

Însemnări: Forzațul I: „Ierodicon Inochenti Lupu din schitul Rudi, județul Soroca, com. Holoșnița”

Deținător: Mănăstirea Rudi

15. **Învățături creștinești**, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1911

Deținător: Mănăstirea Rudi

16. Antim Ivireanu, **Predici, București**, Institutul de arte grafice și editura „Minerva”, 1915

Deținător: Mănăstirea Rudi

Referințe bibliografice:

1. BRIHUNEȚ, Manole. Mănăstirea Rudi. În: Mănăstiri și schituri din Republica Moldova. Studii enciclopedice. Chișinău, 2013. 654 p. ISBN 978-9975-4389-2-6.

2. CERETEU, Igor. Cartea bisericească în mănăstirile din Republica Moldova. Ediție enciclopedică. Chișinău, 2016. 472 p. ISBN 978-9975-53-739-1.

3. CERETEU, Igor. Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău. Catalog. Iași: Tipografia Moldova, 2011. ISBN 978-973-168-497-0.

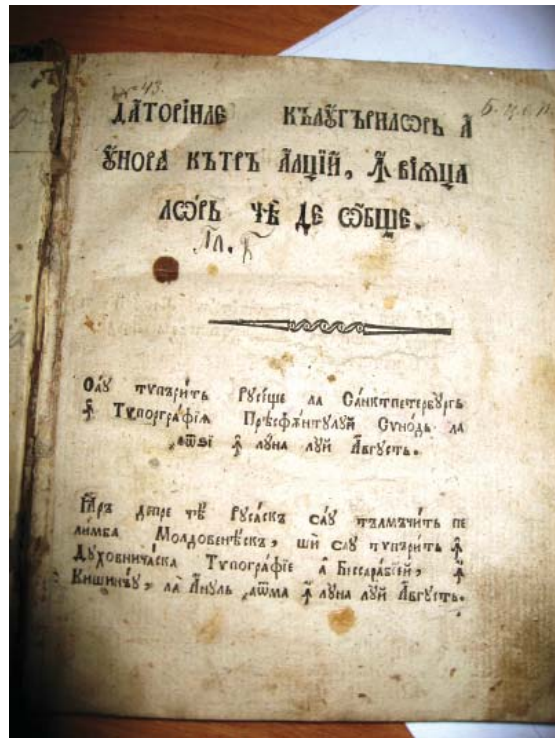
4. ÎNSEMNĂRI despre mănăstirile și schiturile Eparhiei Hotinului, din anul 1920. În: Arhivele Basarabiei. 1930, nr. 3, pp. 265-266.

5. Mănăstirile și schiturile Eparhiei Chișinăului și Hotinului. În: Anuarul Eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia), 1922, pp. 1-10.

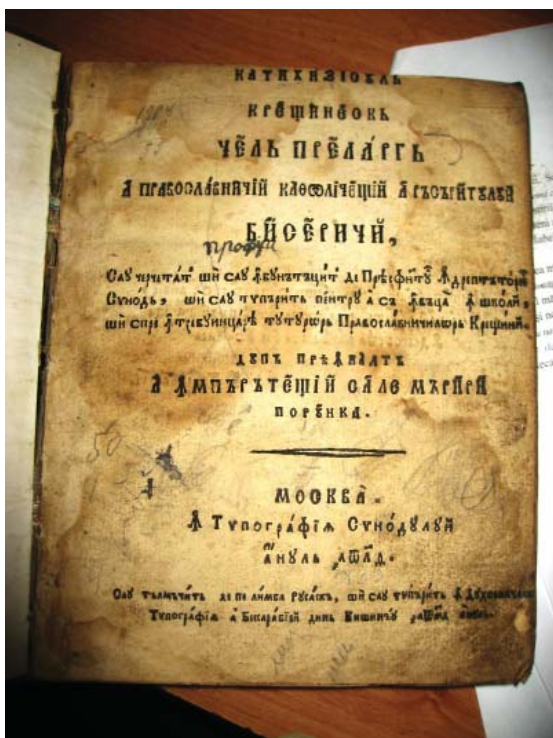
6. PROȚENCO, Al. Istoria schitului Rudi. În: Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești din Chișinău. Vol. 16. 1925, pp. 3-17.

Psaltire, Sibiu, Tipografia lui Gheorghie de Clozius, 1850

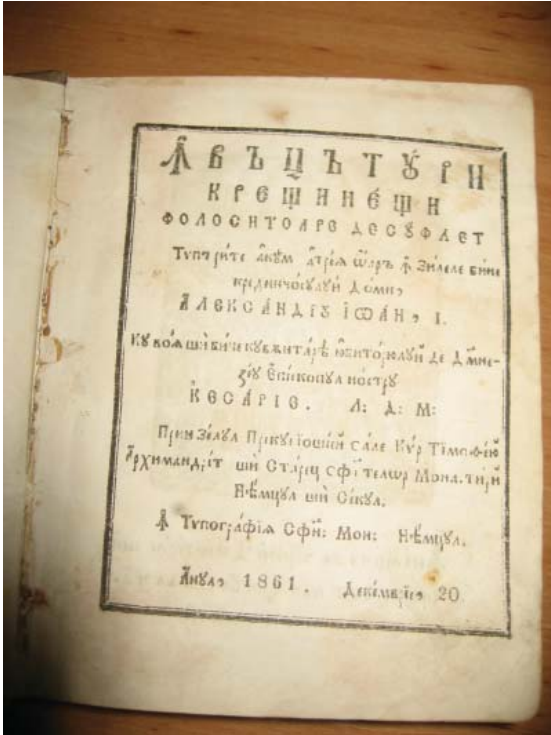
Datoriile călugărilor, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1841

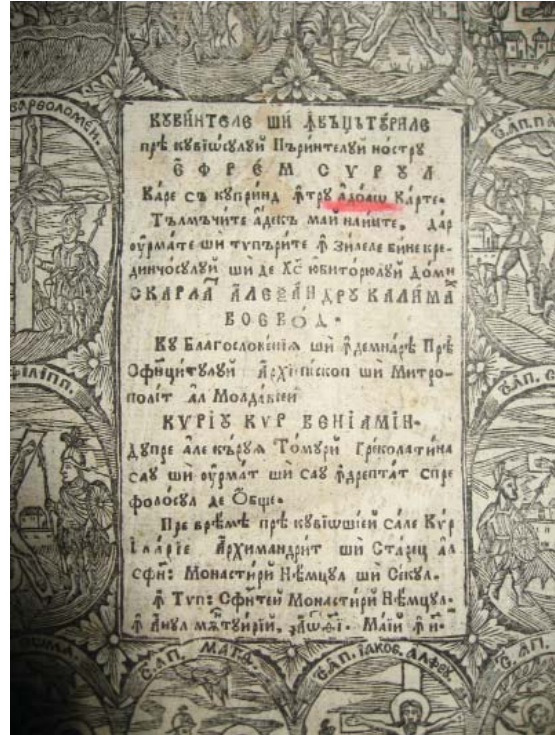
Catihizis creștinesc pe larg, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1844

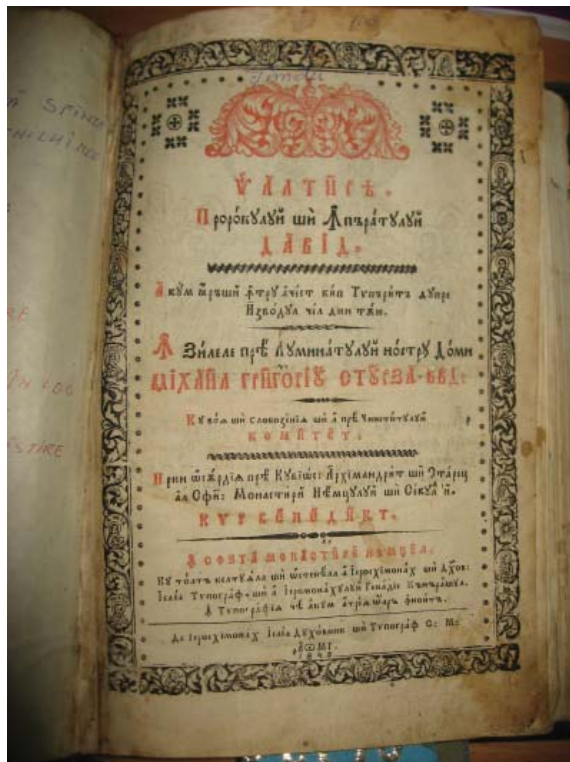
Darvarius, Dimitrie Nicolau, Mânelnic hristianesc, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1837

Învățături creștinești de suflet, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1861

Efrem Syrul, Cuvinte și învățaturi, Cartea III, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1823

Psaltire, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1843